

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL DARBO KODEKSO NR. XII-2603 52 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO NR. XIVP-210(2), DARBO KODEKSO 56 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-725 IR DARBO KODEKSO 138 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-784
(TAP-21-1624) (21-31675(2))**

2021-11-18 Nr. NV-2905

Vilnius

Rengėjas: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Tikslas: Pateikti Vyriausybės išvadas dėl trijų Darbo kodekso pakeitimo įstatymų projektų:

- 1) dėl Seimo nario L. Jonausko įstatymo projekto Nr. XIVP-210(2), kuriuo siūloma nustatyti, kad kompensacijos dėl papildomų išlaidų dirbant nuotoliniu būdu dydį ir jos mokėjimo sąlygas darbdavys privalo suderinti su darbuotoju ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo nuotolinio darbo pradžios, ir ši kompensacija negali būti įskaičiuota į darbuotojo darbo užmokestį.
- 2) dėl Seimo nario K. Starkevičiaus įstatymo projekto Nr. XIVP-725, kuriuo siūloma nustatyti, kad darbo sutartis negalėtų būti nutraukta darbuotojo rašytiniu pareiškimu, apie tai įspėjus darbdavį ne vėliau kaip prieš 5 darbo dienas, jeigu darbuotojo prastova ne dėl darbuotojo kaltės kilo DK 47 str. 1 d. 2 p. nustatytu atveju dėl Vyriausybės paskelbto karantino (t.y. prastovoje dėl karantino esantiems darbuotojams nutarus nutraukti darbo santykius siūloma nemokėti išeitinės išmokos).
- 3) dėl Seimo nario S. Skvernelio įstatymo projekto Nr. XIVP-784, kuriuo siūloma suteikti „mamadienius/tėvadienius“ darbuotojams, auginantiesiems 2 ir daugiau vaikų iki 16 metų (dabar iki 12 metų).

Esama situacija: Šiuo metu Darbo kodekse numatyta:

- jeigu dirbdamas nuotoliniu būdu darbuotojas patiria papildomų išlaidų, susijusių su jo darbu, darbo priemonių įsigijimu, įsirengimu ir naudojimu, jos privalo būti kompensuotos. Kompensacijos dydį ir jos mokėjimo sąlygas darbo sutarties šalys nustato susitarimu (DK 52 str. 4 d.).
- darbo sutartis gali būti nutraukta darbuotojo rašytiniu pareiškimu, apie tai įspėjus darbdavį ne vėliau kaip prieš 5 darbo dienas, jeigu darbuotojo prastova ne dėl darbuotojo kaltės tęsiasi ilgiau kaip 30 dienų iš eilės arba jeigu ji sudaro daugiau kaip 45 dienas per paskutinius 12 mėn. (DK 56 str. 1 d. 1 p.). Tokiu atveju darbuotojui sumokama dviejų jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė išmoka, o jei dirbo trumpiau nei vienerius metus – vieno dydžio. Išimtis nemokėti, jei prastova paskelbta ne dėl darbdavio kaltės, bet dėl Vyriausybės paskelbto karantino, nėra numatyta.
- darbuotojams, auginantiesiems neįgalų vaiką iki 18 metų, arba du vaikus iki 12 metų suteikiama viena papildoma poilsio diena per mėnesį (arba sutrumpinamas darbo laikas 2 val. per savaitę), o auginantiesiems 3 ir daugiau vaikų iki 12 metų, – 2 dienos per mėnesį (arba sutrumpinamas darbo laikas 4 val. per savaitę), mokant darbuotojui jo vidutinį darbo užmokestį (DK 138 str. 3 d.).

Esmė: Vyriausybės išvadose siūloma:

1. Nepritarti įstatymo projektui Nr. XIVP-210(2), nes galiojantis DK reguliavimas nustato darbuotojo teisę prašyti kompensuoti patirtas išlaidas dirbant nuotoliniu būdu bet kada, kai jis jas patiria, bei darbdavio pareigą šias išlaidas kompensuoti, o Seimo nario siūlymas tik apribotų darbuotojo teises. Darbuotojo darbo užmokesčio sudedamųjų dalių sąrašas yra baigtinis, šios

kompensacijos nėra įskaičiuojamos, todėl siūlymas kompensacijos neįskaičiuoti į darbuotojo darbo užmokestį, yra perteklinis.

2. Iš esmės pritarti įstatymo projektui Nr. XIVP-725, tačiau pasiūlyti Seimui tobulinti projektą išbraukiant žodžius „dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės paskelbto karantino“, nes pagal Darbo kodekso 47 str. 1 d. 2 p. prastova gali būti paskelbta Vyriausybei paskelbus ne tik karantiną, bet ir ekstremaliąją situaciją, o darbdavys bet kuriuo atveju dėl to negali suteikti darbuotojui darbo, nes nėra galimybės dirbti nuotoliniu būdu arba darbuotojas atsisako dirbti kitą darbą.

3. Iš esmės pritarti įstatymo projektui Nr. XIVP-784, tačiau pasiūlyti Seimui tobulinti projektą, atsižvelgiant į šias pastabas ir pasiūlymus:

- šiuo metu galiojanti DK 138 str. 3 d. nuostata diferencijuoja vaikus, pritaikydama pozityvų diskriminavimą neįgaliems vaikams, tačiau 2 papildomų poilsio dienų suteikimo atveju nebelieka neįgalaus vaiko, tokių vaikų skaičiaus bei jų amžiaus vertinimo kriterijaus, todėl siūloma darbuotojams, auginantiems 2 ir daugiau neįgalių vaikų iki 18 metų, suteikti 2 papildomos poilsio dienas per mėn. (arba sutrumpinti darbo laiką 4 val. per savaitę), kaip šiuo metu yra nustatyta darbuotojams, auginantiems 3 ir daugiau vaikų iki 12 metų. Taip pat siūloma darbuotojams, auginantiems 1 vaiką iki 12 metų, suteikti vieną papildomą poilsio dieną per 3 mėn. (arba sutrumpinti 8 val. darbo laiką per 3 mėn.).
- atkreipti Seimo dėmesį į tai, kad, įgyvendinant Vyriausybės programą, iki 2021 m. IV ketv. pabaigos Seimui numatoma pateikti Darbo kodekso pakeitimo projektą, kuriame numatomos neperleidžiamos vaiko priežiūros atostogos, lankstesnis reguliavimas derinant profesinį ir asmeninį gyvenimą, taip pat kitos Direktyvą (ES) 2019/1158 dėl tėvų ir prižiūrinių asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros įgyvendinančios nuostatos.

Atitiktis Vyriausybės programai: susijęs su Vyriausybės programos nuostatomis dėl lanksčių darbo sąlygų sudarymo tėvams, auginantiems vaikus.

Vyriausybės išvados Seimui turėjo būti pateiktos iki 2021 m. spalio 20 d.

Derinimas: Nutarimo projektas be pastabų suderintas su Finansų ministerija. Dėl Teisingumo ministerijos, Valstybinės darbo inspekcijos, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos verslo konfederacijos pastabų, į kurias neatsižvelgta, pateikta derinimo pažyma.

Valstybinė darbo inspekcija siūlytų darbuotojams, auginantiems vieną vaiką iki 12 metų, suteikti pusę papildomos poilsio dienos per mėnesį (arba sutrumpinti darbo laiką viena valanda per savaitę).

Teisingumo ministerijos nuomone, Vyriausybės pozicija dėl įstatymo projekto Nr. XIVP-784 („mamadienių“) turėtų būti formuluojama kaip nepritarimas projektui (pritariant tikslui), jei įstatymo projektu siūloma priemonė yra netinkama ir siūlomas alternatyvus reguliavimo variantas.

Lietuvos pramonininkų konfederacija dėl įstatymo projekto Nr. XIVP-784 nurodo, kad tai sukuria dar didesnę našą darbdaviams (203 mln. Eurų) ir siūlo išlaidas dengti iš valstybės biudžeto.

Lietuvos verslo konfederacija nepritaria bet kokiam papildomų poilsio dienų išplėtimui, nes tam būtina peržiūrėti ir realiai įvertinti, koks yra bendras tokio pobūdžio poilsio dienų skaičius, kaštai, kokią praktiką taiko ES šalys. Išplėtimas darbuotojams, auginantiems vaiką iki 12 metų, suteikiant papildomą poilsio dieną per 3 mėn. preliminarai kainuotų apie 96,74 mln. Eur per metus (vieną vaiką, jaunesnį kaip 12 m., 2020 m. augina 151 tūkst. namų ūkių) ir papildomų poilsio dienų apmokėjimo kaštai neturėtų būti dengiami darbdavių lėšomis, apmokėjimo atsakomybę galėtų prisiimti valstybė.

Siūlomi DK pakeitimai svarstyti 2021-10-26 Trišalės tarybos posėdyje (Seimo valdyba prašė ir Trišalės tarybos išvados). Kadangi darbdavių ir darbuotojų atstovų nuomonės išsiskiria, projektai dar bus svarstomi Darbo santykių komisijoje prie Trišalės tarybos ir kitame Trišalės tarybos

posėdyje.

Dalykinio vertinimo išvada: Siūlome nutarimo projektą **svarstyti tarpinstituciniame pasitarime ir patikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas.**

Atsižvelgiant į Teisingumo ministerijos ir Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas svarstyтина Vyriausybės pozicija dėl įstatymo projekto Nr. XIVP-784, kuriuo siūloma „mamadienių/tėvadienių“ vaiko amžiaus ribą padidinti nuo 12 iki 16 metų (ar neturėtų būti formuluojamas pritarimas įstatymo projekto tikslui, nepritariant siūlomai priemonei). Taip pat diskutuotinas SADM pasiūlymas suteikti darbuotojams, auginantiems 1 vaiką iki 12 metų, vieną papildomą poilsio dieną per 3 mėn. (šiam siūlymui nepitaria darbdavius atstovaujančios organizacijos).

Socialinės politikos grupės patarėja

Aušra Gratulevičienė

tel. 8 706 61 803, el.p. ausra.gratuleviciene@lr.lt